

מי חי יותר גברים או נשים? הוכח מפרשת השבוע!

מאשר אנשים, ע"פ מה דאיתא בספרים דכל אדם נקצב לו כמה דבורים ידבר בחיים, ונשים שהם דברניות ונטלו ט' קבין של שיחה, א"כ נגמר להם מוקדם הדיבור לכן ממחרת למות.

רבנו בחיי מתרץ: מה שהקדים כאן אמו לאביו לפי שהזכיר שארו והתיר להיטמא, לכן הוצרך להקדים לאמו כדי לסמוך אמו לשארו, שארו זו אשתו שזכיר הנקבות בפני עצמן, שאם היה אומר כי אם לשארו לאביו ולאמו יבוא הלשון להכניס הזכר בין הנקבות.

הרא"ש (בפרשה) וכן בעלי התוספות לרבינו חיים פליטאל תרצו: דנדרש בלא זו אף זו ובכחן הדיוט לא מבעיה לאמו דוודאי דמטמא אלא אפי' לאביו דהוי ספק מטמא, ובכחן גדול הכי קאמר לא מבעיה אביו דהוי ספק דאינו מטמא אלא אפי' אמו דהוי ודאי אינו מטמא.

הכלי יקר מתרץ: כי אמו אינה מזרע אהרן זולת מצד שהיא כגוף בעלה על כן הקדים האם הדבר שהוא חידוש יותר, אבל בכחן גדול שאמר לא יטמא הקדים האב כי זה חידוש יותר מה שאינו מטמא לאביו שהוא מזרע אהרן.

המשך חכמה מתרץ: כי עיקר טעמא דאמו וכל הקרובים שמותר לטמאות להם, הוא מפני שאם לא יטמא להם הקרוב, לא יתעסק בהם אחר, וכמו שאמר בגמרא במסכת יבמות (דף פ"ט ע"ב) דמהאי טעמא מטמא בעל לאשתו קטנה יעויין שם, ולכן קרי להו בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ה ע"א) מתי מצוה", יעויין שם, ומן הדין בעל חייב בקבורתה, ואף על גב שזוהו מדברי סופרים, מכל מקום כן הדין והמנהג, ובפרט שהבעל יורשה מחויב בקבורתה מן התורה. ולכן אמר "לאמו", אעפ"י שאביו קיים, ואם כן סלקא דעתך דאמינא דיש לה קוברים היינו אביו לא יטמא הבן, קמ"ל דאף על פי כן מטמא הבן לאמו. ומשום הכי הקדים "לאמו" קודם "לאביו", אבל בכחן גדול (להלן פסוק י"א) אמר "לאביו" קודם "לאמו", שאעפ"י שאביו אינו קיים, אפילו הכי אינו מטמא לאמו, כך תירץ במשך חכמה.

כהן שהחליט לגרש את אשתו ועדיין לא גירש ומתה האם מותר לטמאות עליה?

וכן הרש"ש בגמרא במסכת בבא בתרא (דף קמ"ו ע"ב) כתב: דמדברי הרשב"ם הנ"ל שמענין דמי שעומד לגרש את אשתו אע"פ שלא גירשה ומתה אינו חייב להתאבל עליה.

אבל בבית מאיר (אה"ע סימן צ') דחה את דברי הים של שלמה, וגם את סברתו דאין יעלה על הדעת להאבילו מה שאין לבו אבל ואין יום מר לפניו, הוא דוחה וכותב דאין מוכרח דיש לומר כשמתה גם שנאתה אבדה ונפשו עליו תאבל על אשת נעוריו, ומסיק וכותב ועכ"ז לא מילאתי להרהר אחר שכבר הורה זקן זה שקנה חכמה יתירה לולא שכתב הים של שלמה (שם) שרבים תמחו בפסק כי מה שזקן אחד כתב לו שחכמי ירושלים הסכימו להק"ו שדן משמע שאבל בגוף הפסק לא הסכימו.

ובהגהות רבי עקיבא איגר (יו"ד סימן שע"ד סק"ד) ציין את דברי היש"ש בזה, וכן לדברי הבית מאיר, ולא הכריע מדדיה בזה.

יש לחקור כהן שהחליט לגרש את אשתו ועדיין לא גירש ומתה האם מותר לטמאות עצמו כשמתה האם זה דומה לנידון דלעיל או אינו דומה.

הנה בשו"ת מהר"ש ענגיל (חלק ו' סימן כ"ה) הסתפק בשאלה זו וכתב דלשיטת הרמב"ם דהא דכהן מטמא לאשתו משום דהוא מת מצוה דאף אחד לא יטמא לה כיון שהבעל יורשה, אם כן לשיטת הרשב"ם שאינו יורשה כשנותן עין לגרשה א"כ שוב אינו יורשה לא ימנעו הקרובים להתעסק עמה שוב לא חשיב מת מצוה שוב אינו מטמא לה, אבל לפי מה שפסק הרמ"א (אה"ע סימן צ' סק"ה) שאף אם דעתו לגרשה מ"מ יורשה דלא כרשב"ם, א"כ שוב לא ירצו לקבורה שוב הויה מת מצוה ומטמא לה.

האם מותר לכהן ללמוד רפואה דהרי מכניס הוא את עצמו לספק איסור של טומאת כוהנים? הוכח מפרשת השבוע!

נפש, וה"נ אין לאסור לכהן להיות רופא אף על פי שאם יזדמן אחר כך גוסס הצריך לרפואה מותר לבקרו ולעסוק ברפואתו. וכתב דיש לדחות ראייה זו: דהתם מצוה היא ומוטלת עליו ואין לה אלא מקומה ושעתה ואין צריך לדאוג מה שיהיה אחרי זה, אבל הכא לאו מצוה המוטלת עליו שיהיה רופא. אבל כותב דיש להביא ראייה להיתר: מהא דקמ"ל דאסור להפליג בספינה פחות מג' ימים קודם השבת, דהרמב"ן לטעמיה דאין הטעם משום דמתנה לחלל שבת, והתם לדבר מצוה אפילו לרז"ה מותר ולרמב"ן אפי' בלא דבר מצוה מותר ועיין בבית יוסף גבי מכס מ"מ התם אולי ואולי יזדמן חילול שבת וגבי מכס אינו אלא איסור דרבנן והקילו בהפסד דלא גזרו רבנן בכך וה"נ ברופא אולי יזדמן גוסס שיצטרך לרפוא

"ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן וגו' לנפש לא יטמא בעמיו כי אם לשארו הקרוב אליו ולאביו..." (כא א)

יש להקשות: מדוע בכחן הדיוט שהתורה מתירה לו להיטמאות הקדים הפסוק את אמו לפני אביו, ולקמן כאשר אוסרת התורה לכהן גדול להיטמא לקרובים מקדים הפסוק את אביו לפני אמו?

האבן עזרא מתרץ: שטעם הכתוב להזכיר אמו קודם האב, כי הזכר חי יותר מהנקבה ברוב.

ובספר תולדות יצחק הקשה: אם כן למה בכחן גדול האב הקדים הפסוק את האם תחילה, שהרי נאמר בפסוק (י"א) "ועל כל נפשות מת לא יבא לאביו ולאמו ולא יטמא": ומת'רץ: שאחר שהפסוק הודיענו חידוש אחד פעם אחת, חזר אחר כך לטבעו ולמה שהוא ראוי.

ובפרדס יוסף הביא לתרץ: דכהן גדול הוא בא בירושה ואם אמו מתה, עדיין אביו קיים אם כן אינו כהן גדול ובעל כרחך חייב להיות שאביו ימות תחילה, לכן הקדימה התורה את אביו.

וכן בפירוש המשניות להרמב"ם במסכת נדה (פרק ה' משנה ו') כתב וז"ל: ועשו גיל הנקבות לעונת נדרים למטה מגיל הגברים מפני שימי חייהן פחות מימי חי הגברים על הרוב.

וכן כתבו תוספות בגמרא במסכת כתובות (דף פ"ג ע"ב) על הא דאיתא התם בגמרא מיתא שכיחה בנשים, משום דרוב פעמים מסתכנת בלידה.

אבל במהר"ם שיף שם העיר: שמדברי התוספות בגמרא במסכת כתובות (דף נ"ב ע"א) שכתבו דקבורה חשיבא מצוי לפי שהנשים ממהרות למות מן האנשים כדאמרינן בירושלמי דלשון ממהרות לא משמע ליה שיהא מטעם שמסתכנות בלידה רק שמתבען הוא למהר למות.

והנה רבי אברהם בן ר' חיים פלאגי זע"א בספרו ברך את אברהם (פרשת כי תצא דרוש ד' דף רכ"ד א') כתב דלכן הנשים ממהרות למות

הנה איתא בספרי בפרשת השבוע לנפש לא יטמא בעמיו כי אם לשארו הקרוב אליו "אליו" ולא גרושה, דלאשתו גרושה אסור לו לטמאות.

יש לחקור כהן שהתקוטט עם אשתו והחליטו להתגרש ולא התגרשו עדיין ומתה האם מותר לכהן לטמא לאשתו.

הנה כתב המהרש"ל בספרו ים של שלמה בגמרא במסכת גיטין (פרק ב' ס"ק ד') מובא בפתיח תשובה (אה"ע סימן צ' סק"ח): כתב הרשב"ם בגמרא במסכת בבא בתרא (דף קמ"ו ע"ב ד"ה נפלה) מי שמתה אשתו מתוך קטטה, והיה בדעתו לגרשה, אינו יורשה, כדאמרינן בגמרא במסכת גיטין (דף י"ח ע"א) כיון שנתן עיניו לגרשה שוב אין לו פירות, עד כאן, ומעשה בא לידי, באחד שהיה בקטטה עם אשתו, והיה לו דעת ברור לגרשה, ובתוך אותו הקטטה מתה, והוריתי לו שלא ליישב שבעה ימי אבלות, ושלא להתאבל עליה, והבאתי ראייה מדברי הרשב"ם, שפסק כך אפילו לעניין ירושת הבעל שהוא דאורייתא אפילו הכי אמרינן כיון שנתן עיניו לגרשה חשיבין כאלו כבר גירשה, ונילף מיניה קל וחומר לעניין אבלות, שהוא לכולי עלמא מדרבנן, דפטור מאבלות, ועוד איך יעלה על דעת האדם להאבילו מה שאין לבו אבל, ואין יום מר לפניו, ונהי דבאבל ממש לא חלקו רבותינו בין אוהב לשונא, הכא יש ויש לחלק, ועוד, התם אחר דאית ליה קורבה בגביה, אפילו הוא שונאו מכל מקום בשרו הוא ונכמרו רחמיו, ושייך ביה אבלות ומרירות הלב, אבל כהאי גוונא כולי עלמא מודו דחשיב ליה בליבה כאלו אזלה מיניה, ואין כאן אבלות ומרירות הלב, והנה תמחו העם על ככה, ושלחתי דברי לזקני ירושלים, וכתב לי זקן אחד והכס מופלא שחכמי ירושלים הסכימו לקל וחומר שדנתי מדברי הרשב"ם.

"ויאמר ה' אל משה אמר אל הכוהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" (כא א).

יש לחקור האם יש איסור לכהן ללמוד רפואה דמכניס עצמו לספק איסור של טומאת כוהנים או דילמא ליכא איסור.

הנה בשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן של"ח) כתב דאין לאסור לכהן להיות רופא, אף על פי שאם יזדמן אחר כך גוסס הצריך לרפואה מותר לבקרו ולעסוק ברפואתו, על פי מה שכתב הרמב"ן שבת פרק רבי אליעזר דמילה דאין למצוה אלא מקומה ושעתה ומותר למול בשבת אף על פי דלית לית חמימה לרפא את התינוק, ואם אחר כך נצטרך לחמימה יהיה פיקוח

הזמן לאיסור טומאת כוהנים, דאין שום איסור כמו שכתב מרן החתם סופר דמותר לכהן ללמוד מלאכת הרפואה אף שבזמן מן הזמנים יבא על ידי כך לידי דחיית קדושת כהונתו.

וכולי האי ואולי ע"כ בשעה שנעשה רופא בהיתר נעשה וכל שיזדמן אח"כ גוסס הצריך לרופא מתירין לו.

וכן כתב מו"ר הגרש"ה וואזנר זצוק"ל בספרו שו"ת שבט הלוי (ח"ג סימן קס"ד) שמותר לכהן להתחבר לחבורת הצלה ואין חשש שמא יבא במשך

האם מותר לרופא כהן לטפל בגוסס כאשר יש רופאים אחרים? הוכח מפרשת השבוע!

וכן בשו"ת חתם סופר (יו"ד סימן של"ח) כתב דפשוט יותר מבעיה בכותחא דאפילו לפי הפוסקים דכהן אסור לכנס לבית הגוסס מעיקר הדין, מ"מ משום ספק פקוח נפש שרי, אבל אם נמצאים רופאים אחרים שאינם כוהנים אסור לו להיכנס דפקוח נפש רק נחה ולא הותרה.

ובפתחי תשובה (יו"ד סימן ש"ע) תמה על החתם סופר מהא דקימ"ל (יו"ד סימן רכ"א ס"ד) גבי מודר הנאה מחברו דמותר לרפואתו דמצווה קעביד ואיתא שם בשם הירושלמי בגמרא במסכת נדרים (פ"ד ה"ב) דגם באיכא רופא אחר מותר דלאו מכל אדם זוכה אדם להתרפאות.

ומו"ר הגרש"ה וואזנר זצוק"ל בספרו שו"ת שבט הלוי (חלק ג' סימן קס"ד) תירץ: דבוודאי היכא דאיכא רופא אחר שיכול לעשות אותה מלאכת הרפואה ואותה סם רפואה אין בכוחו להיתר שום איסור תורה שבביל סברה זו, ושאינו לעניין נדרים דאין אנו מתירים שום איסור והנדון רק אם הוא הנאה בעלמא דאסורה, או הנאת מצוה ומותרת בזה אהני לן סברת לא מכל אדם זוכה להתרפאות א"כ גם אם יש רופא אחר מ"מ מצוה איכא להתרפאות מזה, אבל להתיר חלול קדושת כהונה וחשש טומאת כוהנים כדחכא באיכא רופא אחר שבקי כמו הכהן חלילה להתיר משום סברת לא מכל אדם זוכה להתרפאות.

והנה בשו"ת בית יעקב (סימן ק"ל) אסור לרופא כהן להיכנס לגוסס על מנת לנסות לרפואתו, שיש בזה ספק פקוח נפש שמא יצליח. והביא ראיה: ממה שהקשו התוספות בגמרא במסכת בבא מציעה (דף ק"ד ע"ב) איך החיה אליהו הנביא בן השונמית למי"ד כהן הוא ונטמא למת, ותירצו שהיה ברור לו שיחיהו, משמע דאם יש ספק אסור לו להיטמא אף בספק נפשות.

ובנחלת צבי (יו"ד סימן ש"ע) מובא בפתחי תשובה (שם) דחה ראיה זו: דלא התכוונו התוספות להצריך ודאי יחיהו, אלא משום דיש להניח שאפילו מיעוטה דיחיהו נמי ליכא, דזה נס גדול מאד וקשה לחשוב עליו כך שיעלה רצון כזה מלפני השי"ת, אלא אם כן ברור לו שיחיהו, דאז מותר לו. והביא ראיה דלא כדבריו: מדברי התוספות בגמרא במסכת נדה (דף מ"ד ע"ב) שכתבו להדיה דמותר לחלל שבת על גוסס אף דרובן למיתה, מ"מ אין הולכים בפקוח נפש אחר הרוב ושמא הוא ממיעוט שיחיו ויוכלו להצילו, הרי דפשוט לרבותינו בעלי התוספות שבפקוח נפש בגוסס מקילים נגד הרוב, ואיך יעלה על הדעת להחמיר לרופא בגוסס מחמת הרוב למיתה, דנימא דאסור לכהן להיטמא, ואפילו שיש רופאים אחרים ישראלים נמי שרי דלא מהכלל זוכה אדם להירפא כדאיתא בירושלמי.

"וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּלוּ לָבוֹ הַתְּקוּחוֹ: אֵת הַתְּרוּמָה!"

אתה שתמיד רצית להנציח את הקרובים לך בצורה מכובדת זו ההזדמנות שלך!
אנו נערכים לגיוס תרומות עבור הרחבת האדרת ושיפוץ בית המדרש חדר השיעורים עזרת הנשים, וקניית ארון קודש חדש גדול וצמחן לספרי התורה וכל כלי הקודש.
זו ההזדמנות שלך לקחת חלק בזיכוי הרבים ובעתהפכה הרוחנית בגבעת זאב ולקחת חלק בזכויות הלימוד ניתן לתרום גם לשיפוץ עזרת הנשים וחדר השיעורים ולזכות בקריאת שם לע"ג.
לפרטים: הרב יוסף ויצמן: 052-8144488 הרב שמעון נעים: 058-7700681
ניתן לתרום ולסייע גם בביט בטלפון מספר: 052-8144488

כהן כשטמא לקרובים המותרים לו ויש בבית הקברות לוייה נוספת האם מותר לו ללכת גם אל הלוויה הזו? הוכח מפרשת השבוע!

קרובים היה רשאי לטמא למת אחר גם כן ולא שמעתי מעולם דבר זה דכיון דהתורה התירה לו דבר זה יעשה דבר אחר אשר תורתנו הקדושה אסרתו דרך משל המבואר בגמרא במסכת יומא דשבת הותרה אצל קרבת צבור, היעלה על הדעת בשעה שמבעיר אש או שאר מלאכות לצורך הקרבת יהיה מותר להבעיר אש ולעשות מלאכה לצרכו זה התירה התורה ובעניין אחר אסרה תורה, וכן מילה דקימ"ל דהותרה מכל מקום וכי מותר למול שלא בזמנו בשעה שהוא מל תינוק בזמנו ועוד ראיות אין מספר נלאיתי לכותבן שהוא פשוט לע"ד, ואם כאן דווקא כיון שהוא מחולל, באמת הדין כן אפי" אפי" אם מטמא למת אחר וכ"ש בשעה שמטמא לקרוביו מותר לכתחילה לטמאות לאחר כי הוא מחולל ולאחר שפירש שמוסיף טומאה ואסור א"כ אפי" מטמא לקרוביו והייתי אומר דהותרה מכל מקום טומאת אחרים לא הותרה הכלל איני מבין דברי רבינו הרמב"ם.

ובשיירי כנסת הגדולה הגהות בית יוסף (יו"ד סימן שע"ג) מביא בשם ספר אורחות חיים שכתב כתוב במסכת שמחות, היה עומד וקובר את מתו מקבל מאחרים וקובר. ומכאן סמכו בהרבה מקומות שכהן נכנס אחר מתו לבית הקברות ולקברו בין אחרים, וכן פשט המנהג בלונדל ובהר, וכן עשה מעשה החכם ר' שאול הכהן, וכן נמי עשה מעשה הח"י"ר יצחק הכהן בנרבוטא כשמתה אשתו, וכן נמי עשה מעשה ה"ר יהונתן הכהן כשמת בנו ונטמא על בנו ועמד על קברו, וכמה מעשים נעשו בארץ להיתר, וכן נמי הורה הראב"ד ז"ל בתשובה שמטמא בשביל מת בקברות אחרות ויצא לו בקצרה ובמבואה, וכן הורה חכמי ההר אחר משא ומתן שעשו, ואלו הן ר' חיים בר יעקב, ור' יצחק בר יעקב, ור"ש בר אברהם בר שמואל, ור' שאול בר יעקב, ור' יוסף בר שלמה, והרי"ף והרמב"ם וכמה חכמים אחרים חולקים בדבר, וכן פשט המנהג בכל גלילות קטלוניה וארגון וקשטיה שלא להיכנס כלל, והכל הולך אחר המנהג, ע"כ. ומה"ג בה"ל טומאה ראיתי שדעתו ז"ל להתיר, ומיהו פשט המנהג בכל מקומותינו כהרי"ף והרמב"ם וסיעתו.

"לה יטמא" (כא ג.)

יש לחקור כהן שמלווה את קרובו המותר לו להיטמא אליו לבית הקברות, ובבית הקברות יש שם עוד לוייה לאדם שמת שאינו קרובו האם מותר לו להשתתף גם בהלוויה זו ולהיטמא לו.

הנה איתא בתורת כוהנים בפרשת השבוע על הפסוק "לה יטמא" - דאינו מטמא לאחרים עמה, שלא יאמר אדם הואיל ונטמאתי אלקט עצמות פלוני בידי. אם כן חזינו דאסור לכהן לטמאות למתים אחרים בשעה שמטמא לקרוביו.

ואולם במסכת שמחות (פ"ד הלכה ט"ו - ט"ז) מבואר איפכא וז"ל: היה עומד וקובר את מתו עד שהוא עומד בתוך הקבר מקבל מאחרים וקובר, פירש הרי זה לא יטמא. ומבואר במסכת שמחות מפורש דבאמת מותר לכהן להיטמא למתים אחרים בשעה שמיטמא לקרובו שלא כדברי התורה כוהנים והרמב"ם שפסקו לאסור, וצ"ע.

ובכסף משנה בהלכות אבל (פ"ב ה"ט"ו) מיישב את הסתירה: ומבאר שהברייתא במסכת שמחות מיירי בטומאה בחיבורים שמותרת, ואילו בתורת כוהנים מדובר בטומאה בזה אחר זה, דהיינו לאחר שפירש ממתו.

והנה הרמב"ם בהלכות אבל (פ"ב ה"ט"ו) כתב וז"ל: הטומאה לקרובים דחוויה היא ולא הותרה לפיכך אסור לכהן להיטמאות במת אפילו בעת שמטמא לקרוביו שנאמר לה יטמא ואינו מטמא לאחרים עמה שלא יאמר הואיל ונטמאתי על אבי אלקט עצמות פלוני וכו' צריך לקברו בסוף בית הקברות. ואומר הכסף משנה במקום שהרמב"ם נמי פסק כתרוייהו: ומתיר טומאה בחיבורים ואסור טומאה אחרי שפירש ממגע בקרובו.

ובמנחת חינוך (מצוה רס"ד) תמה על דבריו של הרמב"ם וז"ל: לא זכיתי להבין דברי רבינו הגדול בכאן דנראה מדבריו דאם היה הותרה טומאת

מי ששכח לספור ספירת העומר האם יכול לברך כדי להוציא אחרים?

בברכה, על מנת שלא יגרמו להם בושה ועגמת נפש, כאשר הדבר יתגלה לעיני הציבור. ולבירור הדברים, נקדים בקצרה את יסודות דינו של

"וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאם את עומר התנופה" (כג טו).

הפוסקים האחרונים דנו בשאלה, מה יעשו רב או שליח ציבור ששכחו לספור ספירת העומר. האם יש להם עצה להמשיך ולספור ספירת העומר

שכח לספור יום אחד ספירת העומר - כיצד ינהג בהמשך ימי הספירה

קמ"ח) פסק המחבר (לעיל סימן קכ"ד דין ג') דקהל שכולם בקיאים בתפלה דאף על פי כן שליח ציבור חוזר ומתפלל, וכן ברכת מעין שבע וקידוש של בית הכנסת מברכים להו בכל גוונא והכא נמי דכוותיה. ומיהו כי דייקת שפיר תשכח דהוראת הדין הלו הייתה שגגה, דתנן בגמרא במסכת ראש השנה (דף כ"ט ע"א) כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתם, ואנן קיימינן למאן דסבירא ליה דכל שלא מנה בלילה שוב הפסיד הספירה, וכיון דכן אפילו דלהוי שליח ציבור ואיכא שאינו בקי שרוצה לצאת בברכתו מה בכך הרי הוא מברך ברכה לבטלה שהרי אינו מחוייב בה, וגם השומע ממנו לא יצא, ואין לומר נהי דלאו בר ספירה הוא אבל מכל מקום מחוייב בדבר קרינן ביה ליתא. דגרסינן בירושלמי במסכת מגילה (פ"ב הלכה ג') דבן עיר אינו מוציא בן כרד לפי שאינו מחוייב בדבר, אף על גב דאי איהו הווה בעי הווה מצי למעקר דירתו ליל ט"ו והיה מתחייב כאן וכאן כדאיתא התם, וכל שכן בנידון דידן דלאו בר חיובה הוא כלל.

ואולם בשו"ת האלף לך שלמה (או"ח סימן שכ"ח) כתב לתמוה דהואיל וקיימ"ל בכל הברכות אף על פי שיצא מוציא, וחשיב שפיר בר חיובה משום שקודם שפטר את עצמו היה מחוייב בדבר, ולכן יכול להוציא אחרים י"ח, אם כן גם מי ששכח לספור יום אחד כיון שמקודם היה מחוייב בדבר, דלא גרע ממי שכבר בירך וספר לעצמו שיכול עדיין להוציא אחרים, ואין סברה לחלק בין אם היה מחוייב בדבר בו ביום, לבין אם לא היה מחוייב ביום זה עצמו, דמה בכך, סוף סוף היה בכלל מי שמחוייב בדבר.

וכן הגרצ"פ פרנק זצ"ל בספרו שו"ת הר צבי (או"ח ב' סימן ע"ה) נשאל במי שאינו יכול לברך על ספירת העומר מפני שחיסר יום אחד אי יכול לברך כדי להוציא את מי שהוא מחוייב לברך. ומסיק: דלכאורה הדבר פשוט דלמה יגרע מהא דקיימ"ל בכל המצות וברכותיהן דגם מי שכבר יצא מוציא ואף דהוא שוב אינו מחוייב עכשיו מכל מקום מטעם דכל ישאל ערבין זה לזה חשיב בר חיובה מפאת חיוב הערבות שעליו, וכן שמעתי בשם הגאון הגרי"ד מבריסק זצ"ל שעשה כן בהיותו מתפלל בתור שליח ציבור לפני הציבור בימי הספירה והוא לא היה יכול לברך מפני שחיסר יום אחד ביקש מאחד המתפללים עמו שלא יברך לעצמו אלא שהוא יברך כשליח ציבור ויוציאו בברכתו. והביא שמצא מחלוקת בזה בין גדולי הפוסקים: שיטת הכנסת הגדולה (או"ח סימן כ"ט) מביא שרבני סלוניקי הורו דאף על גב דקיימ"ל דמי שחיסר יום אחד יספור אחר כך בלי ברכה, מכל מקום אם יש לו להוציא לאחר המחוייב יכול לספור בברכה ויכוון בברכתו להוציא גם לחברו, ובעל כנסת הגדולה משיג עליהם ואומר דמה שאמרו אם יצא מוציא היינו דווקא במי שהוא בר חיובה אלא שנפטר מפני שכבר יצא ידי חובתו אבל בנידון זה דגברא לאו בר חיובה כלל לברך השנה הזאת על הספירה אינו מוציא לאחרים.

ובשערי תשובה (סימן תפ"ט) מביא דלהלכה סבירה לרוב הפוסקים שאין יכול לברך אף להוציא אחרים.

ונראה לומר שישוד מחלוקתם בנידון "ערבות" במצוות, המבואר בגמרא במסכת ראש השנה (דף כט ע"א) "כל הברכות כולן, אף על פי שיצא, מוציא". ופירש רש"י שם: "שהרי כל ישראל ערבים זה בזה למצווה". ובדברי התלמוד ירושלמי בגמרא במסכת מגילה (פרק ג הלכה ב) וז"ל: בן עיר מהו שיוציא בן כרד ידי חובתו, יבא כהדא כל אשינו מוציא ידי חובת קריאת המגילה את בן הכרד. והיינו מפני שבן העיר "אינו מחוייב בדבר" בזמנו של בן הכרד. מדבריו הירושלמי למד הפרי חדש (או"ח תפ"ט סק"ח) כפי שהבאנו לעי"ל את לשונו: "וכל שכן בנידון דידן, דלאו בר חיובה הוא כלל, וכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתם.

ובשו"ת בעי חיי (או"ח ח"ב סימן כט) הביא את הוראת רבני סלוניקי כי ש"ץ ששכח לספור יום אחד, רשאי לספור בברכה כדי להוציא אחרים ידי חובה. אולם מיד כתב כי "אין הוראה זו נכונה כלל ועיקר, דאם איתא להאי חידושה, לא הוי שתקי מיניה כל הפוסקים, ואיבעינה ליה לאודועי". ופסק כדעת הפרי חדש "ואפילו למי שאינו יודע לברך, אינו יכול לברך בשבילם, כיון דאיהו גופיה לאו בר חיובה דברכה". וכדעתם הכריעו החיד"א בספרו ברכי יוסף (או"ח תפ"ט סק"ט) וכן הביא זאת במחיק ברכה (שם סק"ז), והשערי תשובה (או"ח תפ"ט סק"ד) ורבנו יעקב חיים סופר זיע"א בספרו כף החיים (או"ח תפ"ט סק"צ).

ואולם מאידך גיסא, המאמר מרדכי (או"ח תפ"ט סק"י) הביא את דבריו של הפרי חדש, וחילק בין קריאת המגילה "דהתם לא נתחייב ולא יתחייב לעולם באותו יום כל זמן שלא עקר דירתו, ולא אמרינן דאי הווה בעי למעקק דירתיה הוי חייב יכול לפוטרו שמחוטר מעשה. והלכך הוי אינו מחוייב בדבר באותו יום. אבל הכא [ספירת העומר], הרי בר חיובה הוא, שהרי נתחייב בה כמה פעמים, וגם יתחייב בה לשנה הבאה בלי שום

תוספות במסכת מנחות (דף סו ע"א) הביא את דעת הבה"ג בהלכות מנחות שאם יום אחד לא ספר ספירת העומר, אינו ממשיך לספור בברכה משום ד"בעינן תמימות". וכתבו התוספות על דבריו "ותימה גדולה הוא ולא יתכן", בלא נימוק.

ההבנה הפשוטה בדברי הבה"ג היא, כמבואר בלשון ספר החינוך (במצווה שו) שכל ימי הספירה "מצוה אחת היא", וכך יש ללמוד בפשטות מלשון הכתוב "שבע שבתות תמימות" - שכל ימי ספירת העומר הינם מצווה אחת שלימה ["תמימות"].

ואולם בפסקי הרא"ש בגמרא במסכת פסחים (פרק י הלכה מא) כתב וז"ל: ועוד כתב הבה"ג שאם הפסיק יום אחד ולא ספר שוב אינו סופר דבעינן תמימות, ואין נראה לר"י דכל לילה ולילה מצווה בפני עצמה היא. - ואם כן מפורש טעם החולקים על הבה"ג "דכל לילה ולילה מצווה בפני עצמה". ונמצא לפי זה שגם אם שכח לספור ביום אחד, יכול להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה, כדי לקיים את המצווה שיש בכל לילה.

מחלוקת הראשונים זו הובאה בדבריו של מרן הבית יוסף (או"ח סימן תפ"ט ס"ח בד"ה וכתב עוד הבה"ג) וז"ל: כן כתבו התוספות בשמו בפרק רבי ישמעאל (שם) וטעמו משום דבעינן תמימות, והם כתבו עליו ותימה גדולה הוא, ולא יתכן. וגם הרא"ש כתב בסוף ערבי פסחים (סימן מא) דאינו נראה לר"י דבכל לילה ולילה מצווה בפני עצמה. והר"ן כתב בסוף ערבי פסחים (כח ע"א דבור ראשון) בשם מר יהודאי (בה"ג שם) דמאן דלא מני עומר בלילה קמא לא מני בשאר לילות - פירוש משום דבעינן תמימות, אבל בשאר לילותא היכא דלא מני מאורתא מני מיממא רוב האי חולק ואומר דאי משום דבעינן תמימות שכח באחד מהימים ונזכר ביום אבל היכא דלא נזכר גם ביום אפשר דסבר שלא יברך עוד, אלא שרבינו כתב שדעת רבינו היא כדעת ר"י, ולר"י כיוון דתליא טעמא דבכל לילה ולילה מצווה בפני עצמה היא ודאי אפילו אם לא נזכר ביום נמי מברך בשאר לילות.

ולהלכה פסק מרן השולחן ערוך (או"ח תפ"ט ס"ח) לחשוש לחומרה לדעת הבה"ג וגם לדעת התוספות והרא"ש. ולכן "אם שכח לברך באחד הימים, סופר בשאר הימים בלא ברכה", וכן מבואר בדברי המשנה ברורה (סי' לו-לז) "סופר בשאר ימים - כדעת הרבה פוסקים, דאין ספירת הימים מעכבים זה את זה, וכל יומא ויומא מצווה בפני עצמה היא. בלא ברכה - לחוש למאן דאמר דספירת שבע שבתות תמימות בעינן, והא ליכא, דהא חסר חד יומא". וסיים המשנה ברורה: "ונכון בזה שישמעעל הברכה מן הש"ץ או מאחד מהמברכים, ויענה אמן בכונה לצאת, ואחר כך יספור".

האדמו"ר מספינקא בספרו אורחות חיים בהלכות פסח (או"ח תפ"ט סק"ד) למרות ההלכה הפסוקה שלחן ערוך הביא את דברי האדמו"ר מקאמרנא בספר אוצר החיים, כי גם השוכח לספור ספירת העומר יום אחד, רשאי להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה, בניגוד לפסק מרן השולחן ערוך, היות ו"כך הוא דעת כל הראשונים, ואין ביד פוסק אחד להכריע נגד רוב בנין ורוב מנין. וכך הנהיג אאמו"ר וכל הצדיקים, כך הלכה פסוקה בלי גמגום".

והגר"מ הברשטאם זצ"ל בספרו שו"ת דברי משה (סימן ל) העיד בשם הרמ"א פריינד זצ"ל גאב"ד העדה החרדית בירושלים, שמקובל בידו בשם האדמו"ר הדברי חיים מצאנו "שהורה הלכה למעשה, שיכול להמשיך ולספור בברכה". עם זאת, כבר כתב באורחות חיים "ואם כי עדותו של האדמו"ר מקאמרנא נאמנה מאד, עם כל זאת לא נוכל להורות הלכה למעשה נגד הכרעת השו"ע".

וכיוצא בזה כתב מו"ר הרה"ג רבי אשר וייס זצוק"ל הובאו דבריו בקובץ דרכי הוראה (קובץ הניסן תשס"ו עמוד עח) "ומי יהיה לחלוק על השולחן ערוך כאשר הרמ"א לא חלק עליו, וגם מניין ארץ, מגן אשלחן ומגן דוד [הט"ז] הסכימו לדבריו, וכבר כתבו דגם הפורש מן השולחן ערוך כפורש מן החיים, ודבריו כתורת משה רבנו".

יש לחקור מי ששכח לספור יום אחד דקיימ"ל שאינו יכול להמשיך לספור בברכה האם יכול לספור בברכה להוציא אחרים ידי חובתן או דילמא אינו יכול לברך אף להוציא אחרים.

והנה הפרי חדש (או"ח סימן תפ"ט סעיף ח') כתב: נשאלתי על דיין אחד שהורה על מי ששכח ולא ספר לילה אחד שהדין הוא שאינו סופר עוד בברכה, שיעבור לפני התיבה ואגב שיעשה עצמו שליח ציבור ירוויח שסופר בברכה, אם כיון יפה בהוראתו או לא, והשבתי, לכאורה יראה דשפיר הורה ולא מבעיה אם יש בקהל אחד שאינו בקי שהרי אין ברכתו לבטלה מכיוון שמוציא את אחרים, אלא אפילו כולם בקיאים ומברכים לעצמם מצי לברוכי, וכההיא שכתב הרמב"ם שו"ת פאר הדור (סימן

ההסבר הפשוט לכך הוא, כי במציאות כל אחד ספר בעצמו, ולכן למחרת אין בעיה להמשיך ולספור ברכה. אך אם יצאו ידי חובתם מהברכה וההמשך של השי"ץ, "כיון דיש סברה באחרונים דיכול להיות שליח ציבור, אף על גב דלכתחילה ודאי לא יעשה שליח ציבור זה ששכת, כמו שכתבו כמה אחרונים. מכל מקום בדיעבד שהיה שי"ץ ויצאו על ידו הברכה והספירה, נראה דיכולים אחר כך למנות ולספור בשאר לילות בברכה. דכיון דהוי פלוגתא הוי ליה כדון אם הוא מסופק אם ספר, אשר רשאי להמשיך בשאר הימים לספור בברכה.

ומו"ר הגרש"ה וואזנר זצ"ל בספרו שו"ת שבט הלוי (חלק ד' סימן קנ"ז) נשאל אודות רב מנהיג ששכח באחד הימים של ספירת העומר לספור, ומה יעשה בשאר הימים כי רגיל לספור ברבים ואיכא משום כבוד תורה, ומסיק דבסתם אדם אסור לספור בברכה אף להוציא אחרים, דבכף החיים סימן תפ"ט כתב דהלכה כפרי דיש, ודווקא לרב בעירו מותר לברך דאיכא בזה כבוד התורה וגם כבוד הצבור.

בספר שו"ת בסוד שיח (עמוד יג) הביא עצה נוספת מאת ראש ישיבת פורת יוסף מו"ר הגאון רבי יהודה צדקה זיע"א, שיכול הרב לברך בקול הרם, ולאחר שיאמר "ברוך אתה ה'", והקהל עונה "ברוך הוא וברוך שמו", יאמר בלחש לעצמו "למדני חוקיך", ולאחר מכן ימשיך בקול "מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונונו על ספירת העומר", ונמצא שלא בירך לבטלה. וכתב בשו"ת בסוד שיח: "אך נראה שעצה זו נכונה בעיקר בקרב בני ספרד ששם אכן הקהל עונה "ברוך הוא וברוך שמו", אולם בקרב בני אשכנז שלא ראינו שהשי"ץ מספיק את ברכתו כדי לתת לציבור על העצה לענות "ברוך הוא וברוך שמו", אין זה מועיל. ועוד יש להעיר על עצה זו, שמצוי מאד שיש בקהל מי שדילג יום אחד ומכוון לצאת בברכת השי"ץ, ובהנהגה זו מפסידו.

ומו"ר הראשון לציון הגר"י יוסף שליט"א (בשיעור השבועי שנת תש"פ) אמר וז"ל: יש שהמציאו פתרון למי שלא ספר את העומר לילה ויום, שיאמר לאדם אחר המחויב בברכה: תשמע, אני מברך בשבילך, אני מכוון להוציא אותך ידי חובת הברכה, תענה אמן ואל תענה ברוך הוא וברוך שמו, ואת הספירה תספור לבד. ויעשה כן מדין אף על פי שיצא מוציא. ובפרט רב קהילה שכבר יוסף אחד, וכיבדו אותו לספור את העומר, יש בזה כבוד התורה וכבוד הציבור, אם יאמר: שכתתי, יהיו לו ברשות, הציבור יאמרו: זה רב!...לכן הרב לא צריך לטוב, ויבקש ממישהו שיכוון לצאת ממנו ידי חובת הברכה, וכך יוכל לספור בברכה. כך מעידים שעשה הגאון רבי יוסף סאלוויצ'יק בעל בית הלוי – אביו של רבי חיים מבריסק, וכמו שכתב הגאון רבי צבי פסח פראנק בשו"ת הר צבי ח"ב (סי' עה) והסכים עמו.

אדם שצריך לעבור ניתוח בימי ספירת העומר ויודע שיחסר לו יום האם מותר לו לספור כלל?

מלשון הכתוב "שבע שבתות תמימות" - שכל ימי ספירת העומר הינם מצווה אחת שלימה [תמימות].

ואכן, ברא"ש בגמרא במסכת פסחים (דף ק"ע ב) מפורש טעם החולקים על הבה"ג "דכל לילה ולילה מצוה בפני עצמה", וכמו שכתב הגרי"ז במסכת מנחות (פרק ו) בביאור המחלוקת. ולפי התוספות והרא"ש, גם אם שכח לספור ביום אחד, יכול להמשיך ולספור בשאר הימים בברכה, כדי לקיים את המצווה שיש בכל לילה. ובתוך כדי דבריו הקשה הגרי"ז: שתמהו רבים על שיטת הבה"ג, מדוע לדעתו מברכים בכל יום על ספירת העומר, והרי אם המצווה היא על כל ארבעים ותשע הימים, יברך רק ברכה אחת על כל המצווה. ותיירץ הגרי"ז, דכן הדין בכל המצוות כל זמן שלא קיים את כולה, דמברכים גם על חלק ממנה, ודבריו צ"ב.

מחלוקת הראשונים זו הובאה בבית יוסף בהלכות ספירת העומר (חו"מ סימן תפט), שהביא מדברי תרומת הדשן, שלהלכה יש לחשוש לדעת הבה"ג, וחדש שבמסופק אם ספר, ימשיך לספור בברכה, מדין "ספק ספיקה", יעו"ש.

וכן פסק מרן בשולחן ערוך (תפט סח) לחשוש לחומרה לדעת הבה"ג וגם לדעת התוספות והרא"ש, כמבואר במשנה ברורה (שם סק לו).

ואמנם, בהשקפה ראשונה, נראה שהשאלה שפתחנו בה תלויה במחלוקת שהבאנו: דלפי הבה"ג שספירת העומר היא מצווה אחת ארוכה, מסתבר שאם ידוע לו שלא יוכל להשלים את כל ימי הספירה ולא יקיים מצווה זו כתיקונה, הרי שכשם שהדבר מעכב את הספירה, שאינו יכול להמשיך מכאן ולהבא לספור בברכה כשהחסיר יום אחד, לכאורה כן הדבר מעכב שלא יתחיל מראש לספור בברכה, כדי שלא יתברר למפרע שלא קיים את המצווה.

וכן משמע כן מדברי המשני"ב שכתב (בסימן תפט ס"ק ב) שנשים לא יברכו על ספירת העומר לפי ש"בודאי יטעו ביום אחד". משמע שהידיעה העתידית שלא יספור יום אחד גורמת לכך שמראש לא יתחיל לספור בברכה.

ואולם בספר שלחן שלמה רבי שלמה זלמן פיקרש, אב"ד מיר (בסימן תפט יצא לאור בשנת תקל"א) שהוא מקור דברי המשני"ב, מפורש בדבריו שאין כוונתו לומר, שמא תשכח יום אחד ונמצא שספירתה בטלה למפרע,

מעשה. ודאברה, יש פנים לומר דעדיפא מיניה הוי, דהא מחוייב בדבר הוא, שהרי לא יצא ידי חובתו, אלא שאינו יכול לספור לעצמו. והלכך מחוייב בדבר קרינן ביה, כן נ"ל. וסיים: "ואעפ"י שאינו כדאי לחלוק על דברי הרב פרי חדש ז"ל, מכל מקום כיון שהורה כן אותו הדין, נ"ל לקיים הוראתו. ולכי תידוק שפיר תראה דשפיר איכא למסמך עליה דהא מילתא, דהא הוי כעין ספק ספיקה. שמא אין הפשט כדברי הרב פרי חדש כהוראת הדין, ועל פי הטעמים שכתבנו אנחנו. ואם תמצוי לומר שהעיקר כדברי הרב פרי חדש ז"ל, שמא הלכה כדברי רב האי ורא"ש ור"י וטור, ואם לא דילג לילה הראשון הרי רב סעדיה ז"ל סובר כן ז"ל שפסקו דכל לילה מצוה עצמה, ואעפ"י שדילג איהו לילות סופר בברכה מכאן ואילך, וכמו שכתב הרב בעל תרומת הדשן ז"ל, דנהי דלא קיי"ל כוותיהו בוודאי בספק איכא למסמך עליהו, ופסקו כאן בשו"ע, ופירש פרי חדש ז"ל הטעם משום דהוי ספק ספיקה".

להשלמת היריעה בנדון, ראה באריכות בדבריו של הגר"צ פרנק זצ"ל בספרו מקראי קודש פסח (ח"ב סימן סו) ובמה שסיים בהגהות הררי קודש "ארבע סוגים בכלל דכל שאינו מחוייב בדבר ועושהו". ובמה שביאר באריכות מו"ר הגר"מ שטרנבוך שליט"א בספרו מועדים וזמנים (ח"ב סימן קפ) את נדון דידן על פי יסוד הגדרת דין "ערבות" במצוות.

ואכן מצינו בדברי הפוסקים, שהסתמכו למעשה על עצה זו, כמו שכתב מו"ר הגרש"ז אורבאך זצ"ל בספרו הליכות שלמה (ניסן, פרק יא ס"ז) וז"ל: "מי שדילג יום אחד מלספור ספירת העומר, יכול לברך על הספירה עבור אחר להוציא בברכתו". וביאר בטעם הוראה זו: "דשפיר חשיב כשייך במצווה זו, אלא שאם אירעו אונס ולכן אינו יכול לקיימה. וכיון שכן אין דבר זה מפקיעו מדין ערבות, כיון דסוף סוף שייך בזה, וכמו שכל אדם אע"פ שכבר יצא, מוציא".

וכן הביא בשו"ת דברי משה (סימן ל) וז"ל: "מעשה רב המובא בספר תהילה לדוד (סימן ח ס"ק ל), וזה לשונו, שמענו שהרב הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, היה לו ספק בהרכת התורה, וקרא לאחד שלא היה מסופק והיה צריך ודאי לברך, והרב בירך להוציא את שאינו מסופק, עכ"ל. וכן מצאנו במדרש פנחס לרב פנחס מקוריץ, שמי ששכח לספור יום אחד, יכול לספור בברכה כדי להוציא אחר המחויב, וכתב שכן הוא בפוסקים". וסיים: "ועל כל פנים ברב שנוהג כן בקביעות, יש מקום רב להקל ולספור ולהוציא אחר".

עוד מבואר במחזיק ברכה (שם) כי שי"ץ ששכח לספור יום אחד, וספר בברכה להוציא אחרים, יכולים השומעים לספור בברכה בשאר הלילות.

בית המדרש "בית - יוסף" רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב
לע"ב רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן

אוי מי יתן לנו תמורתם

בצער רב וביגון קודר הננו להודיעכם על פטירתם של השנים בהם למדו כל אותם אנשים שקבוע עיתים לתורה כל יום את מסכתות

ברכות, שבת, עירובין, פסחים, ראש השנה, יומא, סוכה, ביצה, תענית, מגילה, מועד קטן, חגיגה, יבמות, כתובות, נדרים, נזיר, סוטה, גיטין, קידושין, בבא קמא, בבא מציעה, בבא בתרא, סנהדרין, מכות, שבועות, עבודה זרה, הוריות, זבחים, מנחות, חולין, בכורות, ערכין, כריתות, מעילה, נדה, שקלים, עדייות, קנים, תמיד, מידות

תמורה

מאינתנו הבודים ומתנאבלים מרה ובדמעות שלישי
כל אותם השנים המיוממות שהתבזזו להם לחינוך
אבל זכור שעדיין לא מאוחר! כל זמן שהנה דולק אפשר עוד לתקן!
כדי שלא תכבה אחר כך הצרף אל המדמים בחברותות וקובעים עיתים לתורה
כאן בבית המדרש בכל ערב בין השעות: 20.45 – 22.45

תמיד רצית ללמוד עם חברותא וזה לא תסתיר? מנה היום אל הנבאים וגם לך תהיה חברותא קבועה!
גם אתה יכול לאמץ אברך ולהתחיל על השכם "ישכר וזבולין" ולקחת חלק בכל זכויות הלימוד

למפרט הרב יוסף ויצמן שליט"א: 052-8144488 הרב שמעון נעים שליט"א: 058-7700681
ניתן לסייע ולתרום גם בבית במספר: 052-8144488 ותהיו שותפים בהחזקת התורה ולומדיה

פעמים שאדם יודע כמעט בוודאות כי באחד מימי ספירת העומר לא יוכל לספור. כגון, כגון חולה היודע שלא יוכל לספור יום אחד בגלל ניתוח מתוכנן או מי שאינו מתפלל ערבית במניין קבוע, ובדרך כלל אינו מצליח לסיים את כל הספירה. ונשאלת השאלה האם רשאי להתחיל ולספור ספירת העומר בברכה מכיוון דידוע מראש שיחסר לו יום אם כן לא הווה "תמימות" והווה ברכה בטלה או דילמא מותר לו לספור אף על גב שידוע שיחסר לו יום.

שאלה זו לכאורה תלויה במחלוקת הראשונים בגמרא במסכת מנחות (דף סו ע"א) בדן שכתב לספור יום אחד, האם הפסיד את המצווה. דעת הבה"ג בהלכות מנחות המובאת בתוספות במסכת מנחות (שם) שאם יום אחד לא ספר ספירת העומר, אינו ממשיך לספור בברכה משום ד"בעינן תמימות". וכתבו התוספות על דבריו "ותימה גדולה הוא ולא יתכן", בלא נימוק.

והנה, ההבנה הפשוטה בדברי הבה"ג היא, כמו שמבואר בלשונו של ספר החינוך (מצווה שו) שכל ימי הספירה "מצווה אחת היא", וכפי שיש ללמוד

ואמנם מרן הראשון לציון מו"ר הגאון רבנו עובדי יוסף זיע"א בספר שו"ת יביע אומר (ח"א יו"ד סימן כא) הביא קושיא דומה ששאלו האחרונים אליבא דהבה"ג, למה לא חיישין למיתה, שלא יזכה ח"ו להשלים כל הספירה, וכבר עמד בזה השדי חמד, כמובא בסוף הערה. ואם כן לעולם לא יוכל להתחיל לספור - כבספירת הזבה, שמטעם זה כתבו תוספות שלא תספור. וביאר שם מרן הגרע"י זיע"א, שאכן לפי דעת התוספות לשיטתם שבכל יום ויום יש מצות ספירה, שפיר יכול לספור העומר כי כל יום מצוה בפני עצמה, משא"כ בזבה. והקושיא מסברה היא רק אליבא דהבה"ג.

אבל רוב הפוסקים דחו דבריו: והסכימו שאף אם דילג יום אחד אין ברכתו שלמפרע לבטלה, ולכן אף אם יודע מראש שיצטרך לדלג יום אחד, יספור עד ליום ההוא בברכה, ובפרט שיש לקוות שזכות המצווה תעמוד לו ויוכל לספור במשך היום ההוא את הספירה.

בשו"ת בצל החכמה (סימן מה) הכריע בנדון דידן שיתחיל לספור בברכה, ומתבאר בדבריו שהברכה על כל יום אין לה קשר ליום שאחריו, וכנראה גם הוא הבין שלפי הבה"ג בכל יום ויום יש מצוה בפני עצמה, ורק מכאן ולהבא לא יספור כי אין זו "ספירה" של "תמימות".

ובשו"ת שרגא המאיר (שם) הכריע שלכתחילה יכוון לשמוע מאחר, אך אם אין אחר יוכל לברך מעצמו, הוי פסק ספיקה, מכיוון שפסק אולי בסוף יספור הכל, ואולי הלכה כתוספות שיש מצוה בכל יום לעצמו, שבה יוכל לברך כמו שפסק בתרומת הדשן (שם) וכן פסק מרן להלכה ולמעשה בשולחן ערוך בשו"ע (שם). ועיין שם שתוך כדי פלפולו הביא תירוץ מחודש מהגר"ש קלוגר בשו"ת קנאת סופרים.

ולפיכך כאשר אדם יודע מראש שלא יוכל להשלים ספירתו, מו"ר הגרבי"צ אבא אול זיע"א בספרו שו"ת אור לציון (או"ח סימן לז) פלפל בדברים באריכות רבה והעולה מדבריו שיוכל לספור גם אליבא דהבה"ג, למרות שיודע הוא שבעתיד יחסר לו יום מימי הספירה, ורק מיום זה ואילך ימשיך לספור בלא ברכה. וכן נקטו לדינא להלכה ולמעשה מו"ר הגרבי"צ אלישיב זצ"ל וכן מו"ר הגר"י פישר זצ"ל, כמובא בקובץ מוריה בקובץ המועדים הלכות ספירת העומר (עמוד פט). וכן פסק להלכה ולמעשה מרן הגר"ש זצ"ל אויערבאך זצוק"ל בספרו הליכות שלמה (ספירת העומר פרק יא ה"ז והלכה ט).

והנה, כידוע נשאו ונתנו הפוסקים בדין קטן שהגדיל באמצע ימי הספירה, האם יכול להמשיך לספור עם ברכה - ראה בשיעור ג' של עולמות. ולפי ההבנה המחודשת הנ"ל בדעת הבה"ג כתב בשו"ת אור לציון (שם) שגם ספירת קטן, אפילו אם אין בה מעשה מצוה, מכל מקום מצד עצם ה"ספירה", ולכן שפיר ספירת הקטן שהגדיל נחשב כספירה רציפה.

האם ביום טוב אמרינן כמו בשבת עשה יום טוב חול ואל תצטרך לבריות? הוכח מפרשת השבוע!

אבל מדברי התוספות בגמרא במסכת ביצה (דף ט"ו ע"ב) משמע דאף ביום שייך הלכה דעשה יום טוב חול ואל תצטרך לבריות: דקאמר שם בגמרא מאי כי חדות ה' היא מעוזכם אר"י משום ראברי"ש אמר להם הקב"ה לישראל לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע, וכתב עלה בתוספות (שם ד"ה לוו) והא דאמר עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות היינו כשאין לו לפרוע ע"כ וקשה הרי קרא דחדות ה' היא מעוזכם לא בשבת מיירי. ובפירושו ר"ח (שעל הגיליון שם) שכתב לוו עלי ושמו היום וכו' כלומר קיימו מצות חדות ה' שאמר הקב"ה ושמת בחגך, ואי נימא דהך דעשה שבתך חול וכו' לענין שבת דווקא נאמרה ולא לענין יום טוב א"כ קושיית התוספות לא קשה ולא מידי, מאחר והך דאמרינן לוו עלי בחגים מיירי אלא ודאי שאין חילוק בזה בין שבת ליום טוב, כי גם לענין יום טוב נאמר לעשותו חול ולא להצטרך לבריות.

ובשפת אמת על מסכת ביצה (דף ט"ו) כתב דלולי דבריו של התוספות היה אפשר לומר דהכא מיירי דווקא ביום טוב דכבוד יום טוב חמור מכבוד שבת ומותר להלוות אפילו כשאין לו ולא אמרינן ביה עשה שבת חול, אך התוספות פירשו דעשה שבתך חול כולל גם ימים טובים.

הנה דבר זה אם בשבת יש חיוב שמחה יש אריכות גדולה בזה, דהתוספות בגמרא במסכת מועד קטן (דף כ"ג ע"ב) כתבו דבשבת ליכא חיוב שמחה, וכן כתב השיטה מקובצת בגמרא במסכת כתובות (דף ז' ע"א ד"ה וכתב הרמב"ם) דמה שכתב הרמב"ם דאסור לישא אשה בשבת משום דאין מערביין שמחה בשמחה, לא נהירא דבמועד כתיב ושמחת בחגך, אבל בשבת ליכא חיוב שמחה וכן כתב התשב"ץ (ח"ג סימן רצ"ח).

איך התפלל רבי שמעון בר יוחאי שמאדמה יצא כסף הרי אמרינן שהמטריח את קונו נענש על כך?

אותו ומקנאים בו והיו מבקשים הן לצאת לחוצה לארץ וידע רבי שמעון והוציאן לבקעה אחת של פגי מדון ונתפלל ואמר בקעה בקעה מלאי דינרי

אלא טעמו שמה תשכח ותמשיך אחר כך לספור בברכה. שהרי הוסיף וכתב "לפי שוודאי יטעו ביום אחד, ואינן יודעות הדין", והיינו שאינן יודעות את הדין שכששוכחים שוב אין להמשיך לספור בברכה. משמע שאין בעיה בספירה למפרע, אלא הבעיה רק בהמשך ספירתה מכאן ולהבא, מחשש שמה תשכח יום אחד ותמשיך מכאן ולהבא לספור בברכה. נמצא כי אדרבה, מנימוקו של השולחן שלמה קמה וגם ניצבה ראייה לאידך גיסא, שלעולם יכול להתחיל בברכה אף כשברור שיום אחד לא יספור, ובלבד שלאחר מכן לא ימשיך לברך.

ואולם הדברים קשים להבנה מסברה, מכיוון שלפי דברי הבה"ג (שלהלכה יש להחמיר כשיטתו) שכל ימי הספירה הם מצוה "אחת" המורכבת מחלקים רבים ["תמימות"] ואם מחסיר יום אחד שוב אינו יכול לקיים המצווה, לכאורה אין הבדל בין ספירתו מכאן ולהבא לספירתו למפרע, כי יום אחד שחסר פוגם בכל מצוות הספירה שהיא מצוה אחת.

ונראה להביא סמך לדבריו הנה החיד"א בספרו מורה באצבע (סימן ז' אות רי"ז) כתב וז"ל: יזדרז ויעשה סימנים שלא ישכח לילה אחד כשאינו מונה בציבור, דאפשר שישכח גם ביום ולא יוכל עוד לספור בברכה, "ולמפרע היו כל הברכות שעברו לבטלה" וביטל מצוות עשה, חזינו מדבריו שמי ששכח יום אחד לא רק שמהיום והלאה לא יוכל לספור, אלא גם מה שבירך עד היום הוא ברכה לבטלה, אם כן לפי דבריו מי שיודע בוודאות שהולך להחסיר יום אחד אסור לו להתחיל לספור עם ברכה.

ואולם יש לעיין בדברי החיד"א ממה שכתב הריטב"א בגמרא במסכת חולין (דף קו ע"א) שהנוטל ידיו לאכילה ובירך על נטילת ידיים ואחר כך נמלך ולא אכל, אין בכך כלום, ואינו חייב לאכול כדי שלא תהא ברכתו לבטלה, כי בשעת הברכה הייתה דעתו לאכול.

ואכן רבי שרגא פייביש שנעבאלג בספרו שו"ת שרגא המאיר (חו סימן לא) כתב שלפי הריטב"א הוא הדין בספירת העומר, כיון שבשעה שבירך בתחלה כראוי כי היה לו חיוב, לא נחשב ברכה לבטלה למפרע גם אם שכח אחר כך.

ואולם מאידך גיסא, יש להביא ראייה לדברי החיד"א ממה שכתבו תוספות בגמרא במסכת כתובות (דף עב ע"ב) שזבה לא מברכת על ספירתה שמה תראה ותסתור, ואז ברכתה לבטלה למפרע. ודברי התוספות אינם כדבריו של הריטב"א דבכהאי גוונא בשעת הספירה בדקה כדן, ואם כן מדוע שלא תברך?

רבנו יוסף חיים זיע"א הבין איש חי בספרו שו"ת רב פעלים (או"ח ח"ג סימן לב) כתב להוכיח שיש מצוה בחצי שיעור, ממה שתיקנו לברך על ספירת העומר כל לילה, ובכל לילה שסופר מקיים חלק מהמצווה, משא"כ בזבה, אם סתרה ספירתה אין לה כל מצוה כלל. ויתכן דהיינו כוונת הגר"י ז"ל (שם) בדבריו שיש לברך גם על חלק מהמצווה.

"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קודש אלה הם מועדי" (כג ב).

ואמרת הגמרא במסכת שבת (דף ק"ח ע"א) וכן בגמרא במסכת פסחים (דף ק"י ע"א): אמר רבי עקיבא עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות.

וכן פסק מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן רמ"ב) מי שצריך לאחרים, אם יש לו מעט משלו צריך לרז' עצמו לכבד את השבת, ולא אמרו עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות אלא למי שהשעה דחוקה לו ביותר.

יש לחקור האם ביום טוב נמי נאמר הלכה זו או דילמא לא נאמרה הלכה זו רק לענין שבת דווקא, שהרי בשבת לא נצטוונו בה על השמחה, מה שאין כן יום טוב שיש בו מצות שמחה לא יעשנו חול כי חייב לשמוח בו.

הנה בספר חמדת ישראל (ח"ב דף ס' ס"י י"ח) מביא ראייה מספר תורת חיים שדן בזה וכתב דלא שייך לומר ביום טוב שיעשנו חול, לפי שכל המועדים הם בשביל הנסים שעשה לנו ה' וא"כ כמו שמחוייב ליטול מן התמחוי ארבע כוסות אף לר"ע משום פרסומי ניסא כמובא בגמרא, כן נמי מחוייב ליטול מן הצדקה כדי לשמוח בכל המועדים וגם זה משום פרסומי ניסא הוא, והגאון בעל חמדת ישראל אם כי דוחה טעמו והוכחתו, מסכים הוא לדינו, מטעמה דדווקא שבת שאין בה רק עונג שפיר י"ל דזה העונג היותר גדול שישתפק במיעוט ולא יצטרך לבריות, מה שאין כן יום טוב שהתורה אמרה ושמחת בחגך וכיון דקיי"ל אין שמחה אלא בבשר ויין, שפיר מחוייב הוא לעשות כל תצדקי לקיים מצות שמחת יום טוב.

איתא במדרש רבה בפרשת פקודי (פרשה נ"ב) מעשה בתלמיד אחד של רבי שמעון בן יוחאי שיצא חוצה לארץ ובא עשיר והיו התלמידים רואים

פירותיך ויאכלו פועלי אבא", וכששמע זאת אביו, אמר לבנו שגרם "אתה הטרחת את קונך להוציא תאנה פירותיה שלא בזמנה, ייאסף שלא בזמנו, ואם כן יש לעיין איך הכניס רבי שמעון בר יוחאי עצמו להאי סכנה?

ומתוך באופן נפלא: שאני בבקעה דאופן הוצאת דינרים מבקעה לולי השייית הרי אי אפשר ושם מבטחו רק בהקב"ה לכן אין בזה חשש, מה שאין כן גידול התאנה לפני זמנו זה דבר שיכול לקרות כמו דאיתא בחז"ל בגמרא במסכת שבת (דף ל' ע"ב) שעתידיה אילנות שתוציא פירות בכל יום, אם כן בטח קצת גם על הטבע וזה דבר טרחה לכן נענש.

עוד מתוך (שם): דחוף לזמנו חמור יותר מחוף למקומו, דהרי פיגול חוף לזמנו חייב כרת, מה שאין כן חוף למקומו, עיי"ש באריכות מה שמסביר בדרך דרוש, לכן זה יותר טירחה וחמור.

מדוע פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמות דווקא ביום ל"ג בעומר יום השמחה של רבי שמעון?

ובשפע חיים (פרשת ויחי שנת תשל"ט עמוד רכ"א) וכן בשם משמואל על ל"ג בעומר הקשו: מדוע דווקא ביום ל"ג בעומר פסקו תלמידי רבי עקיבא למות?

ומתוך השפע חיים: כי ביום זה הוא יום שמחתו של רבי שמעון בר יוחאי שבו ביום סמך אותו רבי עקיבא ועיין פרי חדש (סימן תצ"ג) וכן בשו"ת טוב עין (סימן י"ח משנת חסידים מסכת אייר סיון אות ד' ו') ולמדו תלמידי רבי עקיבא לנהוג כבוד זה בזה כפי מידתו של רבי שמעון בן יוחאי שהוא עמד כל ימיו ללמד זכות על ישראל ולהמליץ טוב בעדם, כמו שדורשת הגמרא במסכת סוטה (דף מ"ב ע"א) על הפסוק "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על אויביכם" (דברים כ' ג) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, אמר להן הקב"ה לישראל, אפילו לא קיימתם אלא קריאת שמע שחרית וערבית, אי אתם נמסרים בידם, דהיינו שלימד זכות אפילו על הפחות שבישראל שאפילו אם אין בו שום זכות רק אמירת שמע ישראל, כדאי הוא להיושע בכל טוב, בזה תיקן רבי שמעון בר יוחאי את הפגם של תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה. ומסיק השפע חיים דבר נפלא: ולכן עושים יום טוב ביום ל"ג בעומר שבו פסקו למות כדי לזכור ענין זה שהם פסקו למות מחמת שלמדו מרבי שמעון בן יוחאי לנהוג כבוד זה בזה ולדון לכף זכות את כל אשר בשם ישראל יכונה.

מדוע המילים "נעשה אדם" נאמר רק בשבילו של רבי שמעון בר יוחאי?

ויעבור על מצוות התורה, רבי שמעון בן יוחאי יכול לפטור אותו מן הדין. ולפי זה יש לפרש את דברי הפיוט כך "נעשה אדם" הקב"ה אומר בראתי את האדם על אף שלכאורה נוח לו לאדם שלא נברא, דהרי קרוב האדם לעבור על התורה יותר מאשר לקיימה, אבל עם כל זאת ברא הקב"ה את האדם ואמר, "נעשה אדם" משום 'נאמר בעבורך, בעבורך רבי שמעון בר יוחאי שאמר, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין.

ושמעתי עוד ביאור: על פי מה דאמרין בגמרא במסכת מכות (דף י"ז ע"ב) אמר רבא דילדא אימיה כר' שמעון תיליד ואי לא לא תוליד, וברשיי דילדא אימיה כר' שמעון תוליד, כל שאמו יולדת תבקש רחמים יהי רצון שיהא כר' שמעון, דברי הגמרא אלו הם המקור מה שאומרים נעשה אדם נאמר בעבורך, דהלא רבא קאמר דילדא אימיה כר' שמעון תוליד ואי לא לא תוליד, וא"כ כל המטרה של "נעשה אדם" זה שיהיו ילדים כר' שמעון, וזהו המכוון "נעשה אדם נאמר בעבורך, וזה הוא גם הפירוש במה שאומרים בסוף הפיוט בר יוחאי אשרי יולדתך.

באיזה יום בשנה היה רבי שמעון בר יוחאי מתפלל?

מתפלל, ואף שיש דברים הרעים שמותר ללמוד אותם, היינו דווקא בלימוד מתוך ספר בלי שום חידוש דבר, מה שאין כן רבי שמעון בר יוחאי שהיה לומד בעל פה סברות על פי הקבלה המסורה בידם, ללימוד כזה אסור גם בדברים הרעים, אך לכל הפחות לא נקרא בתשעה באב תורתו ואומנותו שלא יצטרך להפסיק.

ובדבריו של הזוהר הקדוש (פרשת ויקרא ח"ג דף י"ח ע"א) משמע שהיום האחד שבו היה מתפלל רבי שמעון היה בראש השנה דאיתא התם רבי אלעזר ורבי אבא הוו יתבי, אמר רבי אלעזר, חמינא לאבא ביומי ראש השנה ויום כפור, דלא בעי למשמע צילותא מכל בר נש, אלא אי קאים עליה תלתא יומין קודם, לדכאה ליה דרבי שמעון הווה אמר הכי בצלותה דהאי בר נש דאנא מדכנא אתכפר עלמא, וכל שכן בתקיעת שופר, דלא מקבל תקיעותה דבר נש, דלאו איהו חכים למיתקע ברא דתקיעא, חזינן להדיה דרבי שמעון התפלל בראש השנה.

איך יתכן מצב שאדם לא יהיה כהן אבל בנו יהיה כהן?

זהב התחילה מושכת דינרי זהב לפניך, אמר להם אם זהב אתם מבקשים הרי זהב טלו לכם אלא היו יודעין כל מי שהוא נוטל עכשיו חלקו של עוה"ב הוא נוטל שאין מתן שכר התורה אלא לעוה"ב הוי ותשחק ליום אחרון.

וכן איתא בירושלמי בגמרא במסכת ברכות (פרק ט') רבי חזקיה בשם רבי ירמיה כן הווה רבי שמעון בן יוחאי אומר בקעה בקעה התמלא דינרי זהב והייתה מתמלאה.

והקשה הרה"ק מבוטשאטש בספרו מילי דחסידותא (סימן תשצ"ד) בשם הרה"ק רבי משה לייב סאסוב זצוק"ל: מהא דאמרין בגמרא במסכת תענית (דף כ"ד ע"ב) על רבא שהתפלל שירד גשם בתמוז, וכמעט שנהרג בליה בגלל "מי איכא דמטרך קמי שמיא כולי האי", ושם בגמרא בעמוד קודם מסופר על בנו של רבי יוסי דמן יוקרת שאמר תאנה תאנה הוציא

איתא בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ב ע"ב): אמרו שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטופרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמש, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה, תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת, מלשון הגמ' משמע שפסקו מלמות בשבועות.

ואלם הטור (או"ח הלכות פסח סימן תצ"ג) כתב: יש מסתפרים מל"ג בעומר ואילך שאומרים שאז פסקו מלמות תלמידי רבי עקיבא.

וכן המאירי בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ב ע"ב) כתב קבלה ביד הגאונים שביום ל"ג בעומר פסקה המיתה ונוהגים מתוך כך שלא להתענות בו וכן נוהגים מתוך כך שלא לישא אשה מפסח עד אותו זמן.

המהר"ל בחידושי אגדות בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ב ע"ב) כתב דלכן מתו דווקא עד עצרת: כי הזמן הזה מפסח ועד עצרת מורה על כבוד התורה, ומדרגת התורה שהיא מתעלה עד שער החמישים, ולפיכך הספירה שבעה שבועות מדרגה אחר מדרגה, והם לא נתנו כבוד לתורה לנהוג כבוד זה בזה, ולפיכך מתו מפסח ועד עצרת דווקא, והיו מתים שלא היו נותנים כבוד הוא מספר זה דהיינו ל"ב יום ובל"ג בעומר פסקו, אף על גב דאמר שמתו מפסח ועד עצרת, מכל מקום הגזירה פסק בל"ג בעומר שלא חלו יותר רק אותם שחלו מקודם ל"ג בעומר מתו לאחר ל"ג בעומר.

בפיוט של בר יוחאי מזמרים "נעשה אדם נאמר בעבורך". ויש להקשות: מדוע דווקא בשביל רבי שמעון נברא האדם.

רבנו יוסף חיים זיע"א בספרו בן איש חי כתב: על פי דברי חז"ל בגמרא במסכת עירובין (דף י"ג) שני שנים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, והללו אומרים נוח לו לאדם שנברא יותר משלא נברא, נמנו וגמרו, נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, ופירש המהרש"א בגמרא במסכת מכות (דף כ"ג ע"ב) את הלשון "נמנו וגמרו" שמנו וספרו את תרי"ג המצוות, ומצאו שהמצוות 'עשה' הם רמ"ח, ומצוות 'לא תעשה' הם שס"ה, ואם כן הרי ה"לא תעשה" מרובים על ה"עשה", וקרוב האדם לעבור על מצוות התורה יותר מאשר לקיימם, ולכן נמנו וגמרו שנוח לו לאדם שלא נברא, כדי שלא יעבור על מצוות התורה, אולם, לפי דבריו של רבי שמעון בן יוחאי שאמר בגמרא במסכת סוכה (דף מ"ה ע"ב) יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, יוצא אם כן, שנוח לו לאדם שנברא, כי אפילו אם ח"ו יכשל

הנה כתב ברבינו יונה בגמרא במסכת ברכות (דף ח' ע"א): דמצאנו שרבי שמעון בר יוחאי לא היה מתפלל אלא משנה לשנה.

ובשו"ת שואל ומשיב (מהדורה תליתאה חלק ג' סימן נ"א) תמה על דבריו של רבנו יונה וז"ל: לא מצאתי לפי מיעוט זכרוננו ועיין בגמרא במסכת שבת (דף י"א) דאמרו על רשב"י שתורתו אומנתו, אבל לא נזכר שלא התפלל רק משנה לשנה.

יש לחקור מתי היה אותו היום האחד שהו היה רבי שמעון בר יוחאי מתפלל.

הנה בספר האשל (מערכת ט' אות א') הביא בשם האחרונים דיום האחד בשנה שהיה רבי שמעון מתפלל היה בתשעה באב, משום דבאמצע השנה לא היה מתפלל משום דהיה תורתו אומנותו כמו שמבואר בגמרא במסכת שבת (דף י"א) אבל בתשעה באב שאסור ללמוד תורה, היה

"ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו" (כא א)

ואמרת הגמרא במסכת יבמות (דף מז ע"א) וז"ל: יכיר יכירנו לאחרים, מכאן אמר ר' יהודה נאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן לומר זה בני בכור כך נאמן לומר בני זה בן גרושה הוא או בן חלוצה הוא, וחכמים אומרים אינו נאמן. אמר ר' נחמן בר יצחק הכי קאמר ליה לדברך עובד כוכבים אתה ואין עדות לעובד כוכבים, רבינא אמר הכי קאמר ליה יש לך בנים הן, יש לך בני בנים הן, א"ל נאמן אתה לפסול בניך ואי אתה נאמן לפסול בני בניך. תניא נמי הכי ר' יהודה אומר נאמן אדם לומר על בנו קטן ואין נאמן על בנו גדול, ואמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש, אלא קטן ויש לו בנים זהו גדול גדול ואין לו בנים זהו קטן.

וכתבו התוספות (ד"ה ואין): דהכי פירושו נאמן אתה לפסול בניך, פירוש כשאין לו אלא בנים ואין לו בני בנים, ואי אתה נאמן לפסול בני בניך, כשיש לו בני בנים אין נאמן לפסול אפילו בניו, דאין סברה לומר שיהיו בניו פסולים ובני בניו כשרים... ע"ש. וכן פסק מרן בשולחן ערוך (אבה"ע סימן ד סכ"ט) דאב שאומר על העובר שאינו ממנו, או על אחד מבניו שאינו בנו - נאמן לפסול והוא ממזר ודאי. ואם יש בנים לבן - אינו נאמן אף על הבן.

ואכן כתב מרן השולחן ערוך (שם ס"ל) שאדם האומר על עצמו שהוא ממזר - נאמן לאסור עצמו בבת ישראל ואסור בממזרת עד שיוודע ודאי שהוא ממזר, ובנו כמותו. ואם יש לו בני בנים, אינו נאמן לפסול אלא לעצמו, ע"ש.

אם כן הרי לפנינו שאם לאדם יש בנים ובני בנים, והוא אומר על עצמו שהוא ממזר, והוא הדין שאומר על עצמו שאינו כהן, על עצמו הוא נאמן משום שיהא אנפשיה, אך על בנו אינו נאמן כאשר יש לבנו בנים. ואם כן מצינו פתרון לחידה, באופן שאדם אומר על עצמו שהוא בן גרושה, וכבר היו לו בני בנים, דאז על עצמו הוא נאמן, ועל בנו ובן בנו אינו נאמן.

והנה בשאלות (פרשת וארא שאילתה מא) כתב וז"ל: והני מילי דלית ליה זרעא לההוא בנו, אבל אי אית ליה זרעא, אבנו מהימן אבן בנו לא מהימן למפסליה, ע"ש.

והנצי"ב על השאלות (סק"י) הביא פירוש אחר בשאלות, שלגבי ייחוס באמת אינו נאמן על בנו, ורק לגבי ירושה נאמן על בנו ולא על בן בנו. אמנם בפשטות משמע בשאלות שאף לגבי ייחוס נאמן על בנו, וצריך עיון.

ובפשטות מבואר בדבריו שאף כשיש בנים לבנו, בכל זאת על הבן הוא נאמן, ורק על בן בנו אינו נאמן. ויעויין בישועות יעקב (בפירוש הקצר שם ס"ק כא) שכתב דהוא פלא גדול מדוע מרן הבית יוסף והרמ"א לא הזכירו את דעת השאלות. ואם כן לדבריו מצינו אופן נוסף שאדם יהיה כהן ואביו לא יהיה כהן, כגון שאבי אביו אמר על אביו שהוא בן גרושה, דעל אביו הוא נאמן ועליו אינו נאמן.

ובספר עטרות יהושע על השולחן ערוך (אבה"ע סימן ד סכ"ט) שהקשה על דברי השאלות שהאומר על בנו שהוא בן גרושה נאמן עליו ולא על בנו, דאם כן משכחת לה הזמה בן גרושה במעידים ששמעו מאב שאמר על בנו שהוא בן גרושה, דלא שייך לו ולא לזרעו כיון דגם האב אינו נאמן על בן בנו ורק על בנו נאמן לשיטת השאלות, וליכא למיימר שאין הכי נמי, דבכהאי גוונא באמת העדים יפסלו בכהאי גוונא, שהרי כתבו

איך יתכן שספר כל יום ספירת העומר ואינו יכול להמשיך לספור בברכה?

התוספות בגמרא במסכת מכות (דף ב ע"א ד"ה מעידין) בתירוצם השני דלא משכחת הזמה בן גרושה, והלא שפיר משכחת בכהאי גוונא. וע"כ צריך לומר שהשאלות יסבור כתירוצם הראשון של תוספות.

ובערוך לנר בגמרא במסכת יבמות (שם ד"ה בד"ה נאמן אתה) שהקשה כעין זה על רבנן דרבי יהודה, דס"ל דאין נאמן על בנו לומר בן גרושה הוא, אבל נאמן על עצמו מטעם שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, ואם כן משכחת שפיר שיעשו עדים בן גרושה תחתיו, כגון שהעידו עליו, בפנינו אמר על עצמו שכן גרושה הוא, ואם כן שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא, ואחר כך הוזמו, ובה שפיר יש לקיים בהם דין הזמה, דלא שייך לו ולא לזרעו או לו ולא לאשתו, שהרי לא רצו לפסול לא לאשתו ולא לזרעו דהא רק על עצמו נאמן. והוסיף להקשות דאפילו לרבי יהודה שס"ל דנאמן על בנו גם כן קשה כיון דס"ל דהכי דיש לו בני בנים גם על בנו אינו נאמן, אם כן משכחת שהעידו עליו, בפנינו אמר אביו על עצמו שהוא בן גרושה וא"כ רצו לפסול וגם הם יפסלו ובה לא שייך לו ולא לזרעו, דהא לעולם לא רצה לפסול רק אי אין לו זרע, דביש לו בלא"ה לא הועיל עדותם כלום, ונשאר שם בצריך עיון, ע"ש.

ואכן בחלקת יואב (אבה"ע סימן לו) שהביא את הקושיה על השאלות, וכתב דאין כאן קושיה כלל, דנהי דאינו נאמן על בן בנו אבל מכל מקום מה שיוולד אחר אמירת האב ודאי דיהיו חללים, כיון שכבר היה נאמן על בנו וכל ענין לו ולא לזרעו הוא רק על בנים שיוולדו אחרי כן, דזה הוי כמעיד על אב ובנו שחיללו שבת דלא שייך לו ולא לזרעו, כיון דההזמה הוא על שניהם, ע"ש.

הרי לפנינו כמה אופנים שאדם לא יהיה כהן, אך בנו יהיה כהן, א. באופן שאמר על עצמו שאינו כהן אחרי שכבר היו לו ילדים, דאז כוללי עלמא על עצמו הוא נאמן, אך לא על בניו. ב. באופן שאמר על בנו שהוא בן גרושה, ולכן הזה כבר היו ילדים, דלפי השאלות על הבן הוא נאמן, ועל בן בנו אינו נאמן. ג. לפי העטרות יהושע, אם עדים זוממים העידו על אחד שאביו אמר עליו שהוא בן גרושה אחרי שכבר נולדו לו בנים, לפי השאלות העדים הזוממים יפסלו מכהונה, וזרעם לא יפסל.

והנה יש לדון לפי דברי השאלות שהאומר על בנו שיש לו כבר בנים שהוא בן גרושה, דעל בנו נאמן ולא על בן בנו, מה הדין כאשר הבן הוא כהן צריך לקבל עליה, איך יקראו לו לעלות, דאם יאמרו יעמוד אלעזר הכהן בן אהרן לכאורה איכא בזה בזיון אביו, וכן אם גם האב שאינו כהן, וגם הבן שהוא כהן צריכים לקבל עליה בבית הכנסת, אם הבן יקבל את עליית הכהן, כאשר אביו יקבל אחריו עליה בשלישי, אולי יש בזה משום בזיון לאביו, דהוא כהן ואביו לא. ואולי עדיף שבכה אי גוונא יתפלל במקום שלא נוהגים לקרוא לעולה לתורה בשמו ובשם אביו, וכך לא יהיה בזיון לאביו.

וכמו כן יש לדון בכתובה ובשאר שטרות דאם יכתוב יוסף הכהן בן שמעון איכא בזה בזיון לאביו, ויעויין בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סימן קלא) שכתב לגבי ספק חלל דאם נכתוב בכתובה 'ספק כהן' זהו מילתא דתמיהא וגם יש בזה משום כבוד הבריות, ואולי הוא הדין בענייננו.

וצריך עיון אם אפשר לכתוב בכתובה יוסף בן שמעון הכהן, והכהן יהיה קאי רק על הבן שמעון, וכמו שמצינו בכמה מקומות שהתואר בסוף קאי על הראשון כגון דוד בן ישי מלך ישראל, ושאלו בן קיש מלך ישראל. ויעויין במנחת יצחק (שם) שלענין הלכה אין לחשוש שיעלו משטר ליוחסין, כי השטר דינו רק כעד אחד, ע"ש. ואם כן אולי יש להגות כן בנידון דידן, לכתוב יוסף בן שמעון הכהן, כדי שלא לבייש את אביו, וצריך עיון. (חש"ח מכות ב ע"א).

"וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה" (כג טו)

והנה בשו"ת לב חיים (ח"ג ככ) הביא שאדם אחד שספר בחלום הלילה כהוגן ימים ושבעות, ולמחרתו לא ספר כלל, אינו יכול להמשיך ולספור בברכה, משום שבספירה בחלום לא קיים את המצווה, וראיה לכך דאמרינן בגמרא במסכת מגילה (דף יח ע"ב) קראה מתנמנם יצא, היכי

לאחר עספר ימים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, עאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים.

מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך.

ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזיכוי הרבים לבריאות אושר נחת זש"ק ולע"י קרובים וידידים.

הפענויין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים וכל לפנות לטלפון: 052-814448

ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום גם בביט בטלפון: 052-8144488